

ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ СИНОНІМАМИ

Мирослава Муравська, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Н.О. Комарівська, кандидат філологічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

ADULT EDUCATION OF YOUNG SCHOOL DOCUMENTS BY SYNONYMS

Miroslava Muravska, a master student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. Автор статті переконана, що робота над збагаченням словника молодших школярів синонімами буде ефективною, якщо методика її проведення передбачатиме засвоєння найбільш вживаних синонімічних рядів та поетапно формувати лексичних умінь на основі системи різноманітних вправ, побудованої з урахуванням мовленнєвого розвитку і вікових можливостей учнів.

Ключові слова: початкова школа, молодші школяр, українська мова, лексика, синоніми.

Abstract. Abstract. The author of the article is convinced that the work on enriching the vocabulary of younger students with synonyms will be effective if the method of its implementation will involve the acquisition of the most commonly used synonyms and gradually form lexical skills based on a system of various exercises, based on speech development in age and age.

Key words: elementary school, junior high school student, Ukrainian language, vocabulary, synonyms.

Успішність процесу формування особистості значною мірою залежить від вільного володіння рідною мовою, рівня розвитку мовлення. Вивчення української мови молодшими школярами має велике освітнє й виховне значення.

Провідним принципом вивчення початкового курсу української мови є всебічний мовленнєвий розвиток учнів, культура їх мовлення і спілкування. Ступінь оволодіння мовою визначається рівнем володіння лексикою. Робота над семантикою слова є одним із ефективних шляхів кількісного та якісного збагачення словника молодших школярів. Вільне володіння лексикою сприяє формуванню мовленнєвих і читацьких навичок учнів, підвищенню культури їхнього спілкування, розвитку мислення.

Висока мовленнєва культура людини, точність у вживанні слова пов'язана з глибоким розумінням семантики, вмінням тонко відчувати значеннєві відтінки синонімів і добирати саме те слово, яке найточніше і найпотрібніше в даному висловлюванні.

Лексична синонімія – властивість ряду різних слів відображати одне поняття (про предмет, явище об'єктивної реальності), увиразнюючи різні відтінки його основного значення.

Дослідженням сутності лексичної синонімії займалися такі лінгвісти: Л.Булаховський, В.Ващенко, П.Деркач, М.Жовтобрюх, С.Левченко, Л.Лисиченко, О.Нечитайло, Н.Шанський та інші. Науковці зазначають, що синоніми – одне із найбільш цікавих мовних явищ, яке безпосередньо пов'язане з багатством і різнобічністю словникового складу, з питаннями культури мовлення і стилістики. Українській мові притаманна розвинена система синонімічних мовних засобів, яку необхідно якомога краще опанувати.

Лексика як розділ лінгвістики в початковій школі вивчається в нормативно-практичному та навчально-пізнавальному аспектах. Ознайомлення молодших школярів із синонімами передбачає збагатити лексикон учнів найбільш поширеними синонімічними рядами та вчити практично користуватися ними в усному й писемному мовленні.

Аналіз наукової літератури свідчить, що методика лексичної роботи досить розвинена як у середній, так і в початковій школі (М.Вашуленко, В.Мельничайко, Н.Неусипова, М.Пентилюк, Г.Передрій, Л.Попова, А.Свашенко тощо). Разом з тим лише в окремих працях розглядаються певні аспекти проблеми збагачення мовлення учнів синонімами (Н.Гац, Л.Варзацька, Г.Іваницька, М.Львов, Н.Лазаренко, Л.Марченко, О.Хорошківська тощо).

У процесі лексичної роботи важливо враховувати вікові особливості учнів початкової школи, їх «мовленнєвий вік» (А.Маркова). Результати ряду психолого-дидактичних і методичних досліджень (М.Вашуленко, В.Давидов, Л.Занков, М.Львов, О.Савченко, Д.Ельконін тощо) підтверджують досить високий рівень загального розвитку молодших школярів і наявність у них великих потенційних можливостей у плані вдосконалення мовлення і мислення.

У початковій школі важливо сформувані в молодших школярів елементарні поняття про лексичні явища мови, зокрема про синоніми, активізувати мовленнєву діяльність учнів. Робота над синонімами розвиває в школярів інтерес до опанування основної мовної одиниці – слова, сприяє розвитку відчуття мови, формуванню мовленнєвих і читацьких навичок. Теоретичною основою методики синонімічної роботи є загальноприйняті погляди науковців на сутність лексичної синонімії та її місце в системі мови. Сама складність цього лексичного явища вимагає ретельного методичного обґрунтування змісту роботи над синонімами в початковій школі з метою збагачення мовлення молодших школярів.

Роботу над синонімією в початкових класах слід розглядати як педагогічно організований процес, спрямований, з одного боку, на опанування конкретною лексикою і усвідомлення сутності цього явища, а з іншого, на вдосконалення мовлення молодших школярів.

Врахування вікових можливостей молодших школярів у роботі над явищем синонімії – одна з важливих передумов її проведення. Разом з тим, ефективність засвоєння синонімії залежить від опори на потенційні можливості логічного, образного, творчого розвитку учнів, врахування загального розвитку дітей. Важливо формувати пізнавальну самостійність молодших школярів. Але при цьому, підкреслює О.Савченко: «Гуманітаризація освіти передбачає збереження фізичних та розумових можливостей дитини», яку необхідно захищати від перевантаження, монотонної, виснажливої роботи [7, с. 95-96].

Більш успішній синонімічній роботі буде сприяти застосування активних методів і прийомів навчання, які забезпечують не лише засвоєння нового змісту, але й прийомів діяльності з ним. Педагоги і психологи підкреслюють, що розвиток творчих можливостей учнів буде наявним лише за умови використання активних методів навчання, які дозволяють самостійно й творчо досягти нових результатів. Тому в роботі над синонімією поряд із запам'ятовуванням значень слів важливо передбачити проведення вправ і завдань, які б активізували пізнавальну діяльність учнів.

Ефективність проведення синонімічної роботи забезпечується реалізацією наступних психолого-дидактичних умов: взаємозв'язок змістового, процесуального та мотиваційного компонентів навчання; опора на зону «актуального розвитку» (Л.С.Виготський) учнів з урахуванням їх потенційних можливостей; здійснення керівництва процесом збагачення мовлення молодших школярів синонімічними засобами; систематичність практичних спостережень і вправ на уроках української мови й літературного читання; застосування засобів активізації пізнавальної діяльності молодших школярів.

Список використаних джерел:

1. Голюк О.А. Використання комунікаційного потенціалу Інтернет у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ / О.А.Голюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 47 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 48-52.
2. Громов, Є., & Лазаренко, Н. (2017). Викладання навчальних дисциплін у педагогічних університетах іноземною мовою як чинник Євроінтеграції. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Збірник наукових праць, 49, 8–12.
3. Лазаренко Н. І. Збагачення словника молодших школярів прикметниками / Н.І.Лазаренко // Початкова школа 1999. –№1– С. 14-17.
4. Комарівська Н. Методичні аспекти застосування цікавої граматики на уроках рідної мови в початковій школі / Н. Комарівська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія : Збірник наукових праць. – Вип. 41 / Редкол. В.І.Шахов (голова) та ін. – Вінниця : ТОВ Нілан ЛТД, 2014. – с. 46-51.

5. Лапшина І.М. Дослідження аспектів підготовки майбутніх учителів початкових класів до проведення інтегрованих занять з молодшими школярами / І.М.Лапшина. // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті сучасних освітніх парадигм: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв / за ред. О.А.Голюк. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2017. – С.25-29.
6. Родюк Н.Ю., Голюк О.А. Шляхи ефективного формування діалогічного мовлення учнів на уроках навчання грамоти / Н.Ю. Родюк, О.А.Голюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2019. – № 3 (326) травень. – С. 64-74.
7. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студ. пед. фак. / О.Я.Савченко. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.
8. Технології творчого розвитку молодших школярів на уроках галузі «Мови та літератури» : Інформаційне видання для здобувачів ступеня вищої освіти магістра / Укл. І.М.Лапшина, Н.Ю.Родюк. – Вінниця : ВДПУ, 2018. – 60 с.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Оксана Надобко, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: О.В.Шикиринська, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського(Україна)*

CRITICAL THINKING DEVELOPMENT OF YOUNGER PUPILS IN THE MATHEMATICS LESSONS

Oksana Nadobko, master's student

VinnitsiaMykhailoKotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація:** У статті йдеться про особливості розвитку критичного мислення учнів на уроках математики в початковій школі. Увага зосереджена на розкритті суті процесу та аналізу методів, використання яких сприяє розвитку критичного мислення.*

***Ключові слова:** критичне мислення, уроки математики, основні компетентності, стратегія навчання, алгоритм дій вчителя.*

***Abstract.** The article deals with the peculiarities of the development of students' critical thinking in mathematics lessons in elementary school. The focus is on revealing the essence of the process and analyzing the methods that contribute to the development of critical thinking.*

***Key words:** critical thinking, mathematics lessons, basic competencies, teaching strategy, algorithm of teacher actions.*

В сучасних умовах оновлення освіти в Україні та старту Нової української школи важливого значення набуває проблема виховання учнів, що мислять критично [3, с.116]. Формування здатності бути спроможними вчасно й доречно відповідати викликам сучасності є одним із основних завдань освіти. Сприяє цьому розвиток критичного мислення, зокрема на уроках математики.

Огляд науково-методичної літератури засвідчив, що теоретико-методологічну основу зазначеної проблеми склали праці Ю. Бабанського, Д. Богоявленської, Ю. Гільбуха, Г. Костюка, О. Пометун, О. Савченко та ін. Проблема розвитку критичного мислення на уроках математики висвітлювалася в працях Дж. Андерсон, К. Баханова, Дж. Браус, М. Векслер, Д. Вуда, Р. Джонсона та ін.

Метою статті є розгляд можливості розвитку критичного мислення молодших школярів на уроках математики в початковій школі.

Успішність і ефективність формування компетентностей молодших школярів залежать від форм і методів організації освітнього процесу. Пріоритетними в цьому сенсі стають сучасні педагогічні технології, які забезпечують активні форми діяльності учнів, залучають їх до творчого процесу пізнання, дослідження проблем, формування власної думки та самореалізації.